

دی‌دگاه

شماره: ۳۳۹	موضوع: تحریم‌ها فرصتی برای پیشروی به سوی حماسه اقتصاد بدون نفت
تاریخ: ۱۳۹۲/۰۱/۱۷	
تهیه و تنظیم: علی دینی ترکمانی	
توضیح اجمالی: تردیدی نیست که تحریم‌ها مدیریت کلان اقتصادی کشور را با چالش‌هایی مواجه کرده است. درآمد ارزی حاصل از صادرات نفت کاهش یافته و به تبع آن درآمد ریالی حاصل از فروش ارز نفتی نیز کمتر شده است. به اینصورت، از یکسو امکان مدیریت بازار ارز سخت‌تر از گذشته شده و از سوی دیگر منابع ارزی و ریالی پروژه‌های سرمایه‌گذاری کمتر شده است که تاثیر منفی بر پیشبرد فرآیند انباشت سرمایه می‌گذارد. با وجود این موارد، تحریم‌ها می‌تواند موجب کاهش وابستگی صادراتی و بودجه‌ای به نفت شود و از این طریق هم تنوع‌سازی صادراتی را افزایش دهد و هم میزان جانشین‌سازی سهم سایر درآمدها از جمله مالیات‌ها در بودجه دولت را بیشتر از قبل کند.	
نکات کلیدی: ۱. افزایش میزان صادرات غیر نفتی طی سال‌های گذشته از حدود ۲ میلیارد دلار در ابتدای دهه ۱۳۷۰ به حدود ۴۲ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۱ دال بر افزایش قابل توجه سهم این صادرات از کل صادرات کشور است. چنانچه این رقم در سال جاری، با توجه به افزایش نرخ ارز به حدود ۳۴۰۰۰ ریال در بازار غیر رسمی، به ۵۰ میلیارد دلار افزایش یابد، در اینصورت با فرض واردات حدود ۷۰ میلیارد دلاری، نسبت صادرات غیر نفتی به واردات بالغ بر ۷۱ درصد می‌شود. اگر واردات هم بر اثر افزایش نرخ اسمی ارز و هم بر اثر سایر سیاست‌های انقباضی به ۶۰ تا ۶۵ میلیارد دلار کاهش پیدا کند در اینصورت، این نسبت به ۷۷ تا ۸۳ درصد افزایش پیدا می‌کند که به معنای رهایی تقریبی اقتصاد از صادرات تک محصولی است. از آنجا که بخشی از این درآمدهای ارزی از محل صادرات غیرنفتی و عمدتاً غیر دولتی است، بنابراین میزان اتکاء دولت به درآمدهای ارزی غیر نفتی به همین نسبت در بودجه افزایش پیدا نمی‌کند. با وجود این، اگر ۵۰ درصد این صادرات را دولتی در نظر بگیریم، به همین میزان چنین درآمدهایی جانشین درآمد نفتی می‌شود که باز به معنای کاهش اتکاء دولت به درآمدهای نفتی در بودجه است. ۲. البته، افزایش صادرات غیر نفتی می‌تواند چند تاثیر منفی بگذارد که توجه به آن‌ها ضروری است. اول اینکه، ممکن است صادرات نه از محل تولید مازاد بر نیاز داخلی بلکه از محل مصرف داخلی صورت بگیرد. در اینصورت، تورم در داخل افزایش پیدا می‌کند که در تحلیل نهایی موجب کاهش ارزش واقعی نرخ ارز و تاثیر منفی آن بر صادرات می‌شود. بنابراین مدیریت صادرات باید به نحوی باشد که چنین مشکلی در حداقل میزان ممکن بروز پیدا نکند. دوم اینکه، از محل افزایش نرخ ارز، هزینه‌های تولید ارزی بنگاه‌ها افزایش پیدا می‌کند که موجب افزایش هزینه تمام شده کالاها و خدمات می‌شود. علاوه بر این، موجب کند شدن فرآیند انباشت سرمایه از محل تشدید مشکل کمبود نقدینگی می‌شود. این چالش را می‌توان با سیاست‌های تشویقی و تسهیلی مالی و پولی برای بنگاه‌ها جبران کرد و مانع از افت انباشت سرمایه شد.	
تأیید رئیس گروه مشاوران:	تأیید رئیس مؤسسه: